

Com més anem...

ROSER LATORRE

La dita comença d'aquesta manera quan és emprada correctament, la qual cosa no és tan generalitzada com caldria, perquè allò que sentim sovint és:

Quant més anem, menys valem.

És a dir, que el mot *com* que hauria d'iniciar l'oració és substituït per l'adverbi *quant*. Aquest mateix vici o mal ús s'endevina en frases com ara:

- [1] Aquest xicot, *quant menys* estudia, més aprova.
- [2] Ja ho veus: *quant més* netejo, més embruten.
- [3] Hem de comprar les entrades *quant més* aviat, millor.

Aquestes frases, naturalment, foren correctes si dèiem:

- [1] Aquest xicot, *com menys* estudia, més aprova.
- [2] Ja ho veus: *com més* netejo, més embruten.
- [3] Hem de comprar les entrades *com més* aviat, millor.

Com gairebé sempre, l'error prové del castellà, de la traducció directa de locucions com *cuanto antes*, *cuanto o cuantos más*, etc.

Vet aquí alguns exemples extrets del *Diccionario de uso*

del español, que hem citat en altres ocasions:

Cuanto antes te vayas, antes volverás.

Cuantos más deseos muestres, menos te lo dará.

Cuantos más vayamos, mejor lo pasaremos.

Unes frases (on el mot *cuanto* o *cuantos* té diferents funcions gramaticals: d'adverbi, d'adjectiu o de pronom) que podríem traduir, catalanitzant-les, d'aquesta manera:

Com més aviat te'n vagis, més aviat tornaràs.

Com més delit demostris, menys t'ho donarà.

Com més serem, més riurem.

El mot *com*, quan és reforçat pels adverbis *més*, *pus* (en el català medieval) o *menys*, introdueix les oracions anomenades *de proporcionalitat*, per tal com s'estableix una comparació entre aquell primer adverbi i un altre de semblant o paral·lel que acompanya el verb principal.

Els nostres diccionaris defineixen aquesta expressió amb una altra de sinònima: *a mesura que*.

Vegem-ne més exemples:

En aquesta casa, *com més* hi fas, *més* hi perds.

Com menys te l'escoltis, *més* tranquil·la estaràs.

La mar, *com més* té, *més* brama.

I, del *Diccionari català-valencià-balear*:

Que *com més* la mandava calar, el *més* clamava. *Hom. Org.* 4.

Com més hi pens, *pus* clar ho veig. *Metge, Somni I.*

Com menys dura la pena, ab *menys* dolor se passa. *Metge, Somni II.*

Com més va, *més* negra nit, per tot cel trona i llampega. *Verdaguer, Idilis.*

És interessant de recordar, però, que el mot *quant* pot tenir una funció semblant a la del mot *com* en oracions gramaticalment correctes en les quals és correlatiu de *tant*, i s'estableix també així una comparació o proporcionalitat, que pot ser augmentativa o diminutiva:

E tant *quant* és *més* aspre, *tant* és *pus* fret. *Medic. Part.* 29.

Per ço *quant* lo pa és *més* dur e sech, *tant* torna o apar *més* blanch. *Albert G., Ques.* 5.

Quant major és lo honor, *tant major* és la càrrega. *Lacavalleria, Gazoph.* I, citat per *Fabra en Conv. Filol.*, Ed. Col. Pop. Barc., núm. 290:

... car *quant de major* pobresa l'hom és exit e entra en rica

vida, *tant* aquella li és *més* graciosa.

Ens adonem, a més, en aquests exemples que hem extret en part del *Diccionari català-valencià-balear*, que es tracta d'un ús antic o arcaic.

Convé, de tota manera, no confondre aquest *quant* –correlatiu de *tant*– amb l'expressió *com més*, *com menys*, correlativa d'un altre adverbi *més*, *menys* o semblants.

I, sobretot, no «afusellar» (i menys encara *fusilar*, com vam sentir fa poc) frases o expressions de la llengua veïna, ni fer calcs barroers de verbs, com aquest *fusilar*; o com un *ganivetar* (per *clavar una ganivetada*, *apunyalar*, etc., i que suposem que volia ser la traducció de *acuchillar*) pronunciat en donar una notícia expressada *més* o *menys* així: Una dona, a les urgències d'un hospital, *va ganivetar*, etc.

El fet fa escruixir, però el disbarat verbal entristeix. Cal afegir, tanmateix, que, en una altra tongada de les notícies, aquella concretament fou expressada diferentment i correcta. No hem de perdre, doncs, l'esperança... ♦

HOTEL MOLÍ DE LA TORRE

www.molidelatorre.cat

C/ Camí de la Torre, s/n 08415 Bigues
Tel. 93 865 7978 / 670 71 4876